

Volodymyr Shaleny
Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Odesa National University of Technology

Шалений В.А.
к.е.н., доцент
Одеського національного технологічного університету

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-136>

SOFT SKILLS – AN IMPORTANT COMPONENT OF PROFESSIONALISM OF GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

SOFT SKILLS – ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

На сучасному етапі суспільного розвитку, що характеризується динамічними інноваційними процесами, змінюється погляд на професіограму молодих фахівців.

Сьогодні ринок праці висуває високі вимоги до спеціалістів. Сучасним компаніям потрібні робітники, що мають не тільки високу професійну кваліфікацію, а й володіють розвиненими соціальними компетенціями. На ринку праці ціняться особисті якості, повинні бути розвинені навички саморозвитку й самонавчання, вміння ефективно спілкуватися з колегами, вирішувати конфлікти, приймати виважені рішення в екстремальних ситуаціях, брати на себе відповідальність.

Сучасний професіонал – це освічена людина, здатна швидко адаптуватися до нових умов, ефективно здійснювати міжкультурну комунікацію з колегами або замовниками з різних країн, вирішуючи проблеми теоретичного та практичного значення.

Для успішної кар'єри професіонали повинні постійно розвивати як фахові компетенції, так і загальні компетенції, які можна застосувати у будь-якій сфері. Тобто сучасний затребуваний фахівець повинен володіти двома типами навичок – “hard skills” та “soft skills”.

“Hard skills”, або професійні навички, – це вимірні фахові компетенції, вузькопрофільні навички, безпосередньо пов'язані з професійною діяльністю фахівця. Вони сталі, їх легко визначити та виміряти, тому вони досить об'єктивні і зазвичай зазначені у кваліфікаційних характеристиках, посадових інструкціях та включені до переліку вимог до кандидата на посаду. Вивчення фахових дисциплін у закладах вищої освіти спрямовані передусім на розвиток фахових компетенцій, або професійних навичок.

“Soft skills” – це загальні компетенції, або соціальні, міжособистісні та внутрішньо особистісні навички, які дозволяють бути успішними у професійній діяльності [1, с. 240]. І хоча “soft skills” – це невимірні навички, які непросто визначити та об'єктивно оцінити, їх наявність у фахівців дозволяє їм максимально ефективно використовувати професійні навички та знання та бути успішними незалежно від специфіки професійної діяльності. На відміну від “hard skills”, які мають тенденцію застарівати через динамічний розвиток технологій та змін на ринку праці, “soft skills” завжди є актуальними.

До основних компетенцій soft skills можна віднести: комунікацію; творчий підхід до роботи; адаптивність та гнучкість; критичне мислення; стресостійкість; відкритість; наявність лідерських якостей; спроможність приймати рішення та делегувати завдання; вміння працювати під тиском; швидкість реакції на те, що

відбувається; тайм – менеджмент; аналітичні здібності; спроможність підтримувати здорову атмосферу в колективі, саморефлексія тощо. Ці навички не мають чіткої інструкції, вони напрацьовуються з досвідом та знаннями й важливі не тільки для кар'єрного зростання, але й для всіх сфер життя. Вони формуються на базі емоційного інтелекту та допомагають ефективно вирішувати повсякденні задачі.

Очевидно, що питання формування та розвитку soft skills є дуже важливим і приділяти цьому увагу мусять викладачі з різних дисциплін.

Вирішувати проблему формування soft skills можна на різних рівнях. Глобально вона сформульована у навчальних програмах та силабусах дисциплін у вигляді компетенцій. Локально кожний викладач розв'язує її у безпосередньому спілкуванні зі студентами.

Серед найефективніших методів для розвитку “soft skills” виокремлюють дискусійні методи (діалог, групова дискусія, аналіз практичних ситуацій); ігрові методи (дидактичні ігри, ділові, рольові ігри); тренінгові методи (комунікативні тренінги) [2, с. 35].

Одним з інструментів активації до спільних дій і зацікавлення предметом вивчення і дослідження є ділові і рольові ігри [3, с. 403]. Наприклад, розбити студентів однієї або кількох академічних груп на кілька підгруп, в кожній з яких будуть студенти різного рівня підготовки, поставити завдання перед кожною з таких підгруп і за результатами виконання завдання кожного з учасників групи оцінити спільну роботу. В такому разі зростає зацікавленість усіх разом і кожного окремо у досягненні максимального результату. Причому, кожен розуміє, що на ньому особисто відповідальність за оцінку роботи всієї групи. Необхідність виробити спільну ефективну стратегію розв'язання поставленої задачі спонукає до взаємодії, потреби дослухатись до думок і міркувань інших, прийняття колективного рішення, вміння переконувати у своїй правоті і доцільності запропонованих дій або зважувати на інші думки і пропозиції та вибирати найкращий варіант дій. Така співпраця у вузькому колі своїх однокласників згодом дасть можливість застосувати одержаний досвід і в подальшій роботі у більших колективах, швидко пристосуватись до нових умов і ситуацій. Фактично, у такій співпраці формуються і набувають розвитку навички, які зазвичай і називають soft skills.

Ще одним ефективним способом розвитку комунікаційних навичок є залучення студентів до участі у «круглих столах» та наукових конференціях, що організовані для студентів та спільноти молодих вчених. Тут також є можливість приділити увагу спілкуванню, вмінню вислухати та зрозуміти іншого, спроможність висловити свою думку, коректно сформулювати питання, змістовно заперечити співрозмовнику.

Корисним для розвитку комунікаційних навичок, як показала практика, є також і спілкування з випускниками [4, с. 337]. Вони можуть поділитись власним досвідом, розповісти свої історії про те, як влаштувалися на роботу, які навички виявились найважливішими з їх точки зору.

Отже, підходів до розв'язання проблеми формування «soft skills» є багато. Необхідно усвідомлювати важливість її вирішення і приділяти цьому відповідну увагу.

Ринок праці сьогодні вимагає від фахівців не лише високого рівня професійних знань, умінь та навичок, але і сформованих комунікативних навичок, здатності до самоосвіти та самоорганізації, вміння критично мислити, працювати у команді та брати відповідальність за результати своєї діяльності, володіти іноземною мовою та комп'ютерними навичками, які, на думку роботодавців, мають бути сформовані та удосконалені ще під час отримання вищої освіти.

Література:

1. Длугунович Н.А. Soft skills як необхідна складова підготовки ІТ-фахівців. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2014. № 6. С. 239-242.
2. Зайцева І.В. Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті. «*Soft skills – невід’ємні аспекти формування конкурентоспроможності студентів у XXI столітті*»: матеріали міжвузівського науково-методичного семінару, Київ, 21 лют. 2020 р. Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, 2020. С. 34-37.
3. Зінукова Н. Гнучкі навички як вимога часу та їх розвиток у майбутніх перекладачів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2021. Вип. 193. С. 399-412. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-4077-2021-1-193-399-412>.
4. Плахотнік О.О. Soft skills як найважливіший компонент професіоналізму. *Парадигма вищої освіти в умовах війни та глобальних викликів XXI століття*: матеріали всеукраїнського семінару науково-педагогічного підвищення кваліфікації, Одеса, 18 лип. – 28 серп. 2022 р. Одеський державний університет внутрішніх справ Центр українсько-європейського наукового співробітництва, Одеса, 2022. С. 337.